

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 4 КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Харків 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 4 КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Затверджено
редакційно-видавничою радою
університету,
Протокол № 1 від 30.01.2018 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2020

Методичні вказівки для проходження переддипломної практики
для студентів 4 курсу спеціальності «Цивільна безпека»
спеціалізації «Охорона праці» / Уклад. Березуцький В.В., Євтушенко Н.С.,
Янчик О.Г. – Харків: НТУ «ХПІ», 2020. –16с.

Укладачі: Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ,
Наталія ЄВТУШЕНКО,
Олександр ЯНЧИК

Рецензент: к.техн. наук, проф. Олександр ДРЕВАЛЬ

Кафедра безпеки праці та навколишнього середовища

ЗМІСТ

1. ЦІЛІ І ЗАДАЧІ ПРАКТИКИ
2. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
3. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ
5. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною підготовки висококваліфікованих кадрів в області безпеки праці. За час навчання в університеті студент зобов'язаний практично розібратися в суті забезпечення безпеки виробничих процесів і робочих місць на всіх рівнях від рівня кваліфікованого робітника до рівня спеціаліста (посадової особи).

Заняття в рамках виробничої практики проводяться на підприємствах або в організаціях, що відповідають певним вимогам (наявність висококваліфікованих фахівців в області безпеки технологічних процесів і виробництв).

1. ЦІЛІ І ЗАДАЧІ ПРАКТИКИ

Мета практики.

Студент після закінчення університету повинен мати уявлення про сучасне виробництво, знати і вміти використовувати на практиці вивчений теоретичний матеріал за профілем підготовки, мати навички ефективного застосування своїх знань у майбутній діяльності. Тому при проходженні цієї практики студенти повинні докласти максимум зусиль зі збору інформації, яка ляже в основу написання ними випускної кваліфікаційної роботи.

Виробнича практика повинна переслідувати наступні цілі:

закріплення і поглиблення практичних знань, отриманих студентами при вивченні загальноінженерних і спеціальних дисциплін;

вивчення виробничо-господарської діяльності підприємства бази практики, технологічних процесів, контролю якості виробів, нової техніки, яка застосовується на підприємстві;

вивчення та узагальнення досвіду підприємства бази практики в забезпеченні безпеки технологічних процесів і виробництв, в дотриманні вимог безпеки праці;

накопичення практичного досвіду ведення самостійної роботи за профілем підготовки;

підготовка студентів до вивчення наступних навчальних дисциплін, написання курсових робіт і дипломного проектування.

Задачі практики.

В ході виробничої практики студенту можуть бути поставлені наступні завдання:

провести аналіз рівня виробничого травматизму на підприємстві, його робочих місцях і в цілому по галузі, в якій працює підприємство;

вивчити і описати технологічну схему підприємства і (або) окремих його підрозділів (виробничих процесів), систему контролю умов праці та прогнозування виробничих ризиків, структуру системи управління охороною праці та промисловою безпекою підприємства;

ознайомитися з організацією на підприємстві адміністративного контролю за станом охорони праці, промисловою безпекою та за умовами праці;

ознайомитися з організацією на підприємстві громадського контролю за станом охорони праці та за умовами праці, з роботою комітету з охорони праці підприємства і уповноважених трудового колективу з охорони праці; ознайомитися з технологічними процесами і устаткуванням на підприємстві, описати їх, а також застосовуються на підприємстві технічні засоби і системи забезпечення безпеки праці;

ознайомитися зі складом, що переробляється (або видобувається) сировини і одержуваних продуктів і описати їх із зазначенням заходів і способів безпечної роботи з ними;

визначити і описати небезпечні і шкідливі виробничі фактори, властиві використовуваному устаткуванню та технологічному процесу із зазначенням застосованих засобів, заходів і способів забезпечення безпеки праці на конкретних робочих місцях з урахуванням результатів виробничого санітарного контролю та результатів спеціальної оцінки умов праці;

ознайомитися з порядком навчання з охорони праці працівників та перевірки знань вимог охорони праці у них;

ознайомитися з порядком навчання працівників підприємства з промислової безпеки та перевірки знань у них в цій сфері;

ознайомитися з порядком навчання працівників з електробезпеки і перевірки знань у них в цій сфері;

ознайомитися з порядком навчання працівників з пожежної безпеки та перевірки знань у них в цій сфері;

ознайомитися з порядком навчання працівників користуванню складними засобами індивідуального захисту, перевірки знань і навичок у них в цій сфері;

ознайомитися з проведеними на підприємстві організаційними заходами щодо забезпечення безпеки працюючих, з роботою на підприємстві з планування заходів з охорони праці та атестації робочих місць.

В результаті проходження практики студенти повинні отримати такі **навички:**

- застосування засобів індивідуального та колективного захисту працівників, первинних засобів пожежогасіння, перевірки їх працездатності;

- проведення перевірки працездатності і технічного обслуговування основних засобів захисту працівників від постійних і потенційних небезпечних і шкідливих виробничих факторів, приймати обґрунтовані рішення щодо заміни (регенерації) засобів захисту;

- виконання професійних функцій при роботі колективі і окремих робочих місцях;

- проводити ідентифікацію і вимірювання рівнів небезпек в природному середовищі, обробляти отримані результати.

2. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Для проходження виробничої практики студентів наприкінці 8-го семестру розподіляють по базах практики відповідно до договорів, укладених з підприємствами, і запропонованим місцем роботи після закінчення інституту. Об'єктами виробничої практики є організації, де є служба охорони праці або є досвідчений дипломований штатний спеціаліст з охорони праці.

Перед розподіленням на практику проводиться докладний інструктаж про мету практики і порядок її проходження, заводський порядок допуску на робочі місця, особливостях виконання програми практики, заповнення щоденника практики, виконання завдання по НДРС і індивідуальне завдання щодо підготування матеріалу для дипломного проекту.

Перед розподіленням на практику студент на кафедрі одержує тему дипломного проекту (завдання на дипломне проектування), що уточнюється з керівником практики від підприємства після прибуття на практику. Студент одержує щоденник проходження практики. У ньому необхідно робити оцінки про дати прибуття на практику і її закінченню на підприємстві і щоденні оцінки про виконану роботу; підписаний керівником практики від підприємства і завірений печаткою, щоденник є одним із документів для одержання заліку по практиці. Після прибуття на місце практики студенти звертаються у відділ підготовки кадрів підприємства для оформлення допуску до робочих місць практики. Звичайно порядок оформлення включає таке: одержання індивідуального тимчасового пропуску з фотографією студента; інструктаж з охорони праці на підприємстві.

Студент-практикант зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку підприємства і правила безпеки.

При розподіленні на одне підприємство декількох студентів вони зобов'язані прибути до місця практики одночасно. Запізнення без поважних причин не допускається. У протилежному випадку підприємство може не допустити спізнілого студента до проходження практики.

За час, відведений на переддипломну практику, **студент зобов'язаний:**

-строго виконувати діючі на підприємстві правила внутрішнього розпорядку, правила експлуатації обладнання, правила забезпечення безпеки життєдіяльності, застосовувати необхідні засоби захисту від шкідливих і небезпечних факторів виробництва;

-повністю виконати програму і індивідуальне завдання по практиці;

-регулярно вести щоденник і складати звіт, представляючи їх для перевірки керівнику практики не рідше одного разу на тиждень;

- нести відповідальність за доручену роботу і її результати нарівні зі штатними працівниками підприємства;

- вивчати, знати і виконувати вимоги охорони праці;

- підтримувати зв'язок з викладачем, який здійснює керівництво практикою, і відповідальною особою, що відповідає за організацію практики з числа працівників підприємства.

скласти звіт про практику.

Навчально-методичне керівництво практикою здійснює кафедра «Охорона праці і навколишнього середовища» в особі відповідального за організацію та навчально-методичне забезпечення, а також конкретних керівників практики з числа професорсько-викладацького складу (відповідно до розподіленої навчальним навантаженням) під безпосереднім керівництвом завідувача кафедрою.

Керівники практики студентів здійснюють такі функції:

загальне методичне керівництво практикою студентів; рішення (при необхідності) організаційних питань, пов'язаних з вибором об'єкта практики і визначенням обсягу проходження практики;

оперативне навчально-методичне керівництво практикою студентів, контроль за змістом виконання робіт, передбачених програмою; оцінка змісту і якості виконуваних робіт і підсумкових звітів з практики.

Також з керівником студент намічає програму її проходження (завдання). При цьому керівник ставить перед студентом конкретні цілі.

Перед від'їздом на практику студент повинен у секретаря кафедри отримати направлення (щоденник). У свого керівника студент повинен отримати методичні вказівки по організації і проходженню практики і завдання, які того необхідно вирішити при проходженні практики.

Керівником практики від підприємства призначається один з висококваліфікованих фахівців, який має вищу освіту за профілем підготовки студентів, на якого наказом по підприємству покладається відповідальність за організацію практики.

У його обов'язки входять:

- організація і проведення практики згідно до Положення про практику студентів і програмою практики;

- підбір досвідчених фахівців підприємства для безпосереднього керівництва практикою; забезпечення якісного проведення з практикантами необхідних інструктажів з безпеки (інструктажі з охорони праці, пожежної безпеки і при необхідності ін.) з оформленням встановленої документації (з реєстрацією інструктажів у відповідних журналах);

- забезпечення студентів під час проходження практики (при необхідності) засобами індивідуального захисту за нормами, встановленими для відповідних працівників даного підприємства;

- надання студентам-практикантам можливості користуватися наявною на підприємстві літературою, технічною та іншою документацією;

- контроль за дотриманням студентами виробничої дисципліни і повідомлення університету про всі випадки порушення студентами правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства;

- надання студентам допомоги в підборі матеріалів для написання курсових проектів (робіт) та випускної кваліфікаційної роботи;

- перевірка звітів студентів-практикантів та їх оцінка;

- складання характеристики про виробничу діяльність студента під час практики (характеристика записується в щоденник студента, підписується із зазначенням посади та засвідчується печаткою).

Після проходження виробничої практики студент допускається до заліку. При складанні заліку необхідно представити заповнений і підписаний (завірений печаткою підприємства) щоденник практики і письмовий звіт про практику, підписаний її керівником і завірений печаткою.

3. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика триває 4 тижні, протягом яких робочою програмою практики та індивідуальним завданням на практику студенту зазвичай пропонується проведення наступної роботи:

- познайомитися з адміністрацією підприємства і працівниками служби охорони праці підприємства (при цьому на підприємстві наказом повинен бути призначений керівник, відповідальний за практику конкретного студента);

- ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку на підприємстві, з матеріалами раніше проведеного контролю умов праці на робочих місцях, пройти інструктажі з охорони праці та пожежної безпеки з документуванням їх в установленому порядку;

- ознайомитися, вивчити і описати технологічну схему підприємства і технологічні схеми окремих виробничих підрозділів підприємства, систему контролю охорони і умов праці на підприємстві, їх функції та основні завдання;

- взяти участь в проведенні заходів по контролю стану і умов праці на підприємстві;

- ознайомитися з технологічними процесами на підприємстві, визначити основний з них і описати його, а також описати використовується виробниче обладнання і технічні засоби забезпечення його безпечної роботи;

- ознайомитися з позицій безпеки з використовуваними в технологіях матеріалами і сировиною, одержуваними продуктами і коротко описати їх;

-ознайомитися з прийнятим на підприємстві порядком забезпечення працівників засобами індивідуального захисту та догляду за ними;

-визначити і описати небезпечні і шкідливі виробничі фактори, властиві використовуваних технологій, техніки, обладнання, сировини, інструментів і підприємству в цілому;

-вивчити структуру системи управління охороною праці підприємства;

-вивчити досвід роботи підприємства з прогнозування та скасування карт виробничих ризиків;

-брати участь в роботі комісії за спеціальною оцінкою умов праці на робочих місцях;

-брати участь в роботі комісії з перевірки у працівників знань вимог охорони праці;

-брати участь в роботі пожежно-технічної комісії підприємства;

-брати участь в роботі комісії з перевірки у працівників знань з електробезпеки;

-брати участь у плануванні робіт з охорони праці на підприємстві;

-брати участь в розробці заходів санітарного виробничого контролю і в його проведенні;

-брати участь в роботі по розробці заходів щодо забезпечення безпеки працюючих;

-брати участь в роботі служби охорони праці;

-брати участь в розробці локальних нормативних актів підприємства з охорони праці; брати участь у розслідуванні нещасних випадків та інцидентів (аварій), що відбулися на підприємстві (при їх наявності);

-ознайомитися з наявними на підприємстві документами з розслідування нещасних випадків, пожеж, інцидентів (аварій);

-ознайомитися з досвідом організації на підприємстві об'єкти практики обов'язкових медичних оглядів (обстежень) працівників;

-ознайомитися з досвідом забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, з організацією їх зберігання, ремонту, перевірки працездатності;

-для однієї з професій підприємства з небезпечними і (або) шкідливими умовами праці описати діючу на підприємстві схему допуску працівника до самостійної роботи.

При виконанні вимог програми виробничої практики студент-практикант повинен неухильно дотримуватися встановлених заходів безпеки, виявляти розумну ініціативу і творчість, враховувати зміст індивідуального завдання на практику, збирати матеріали для написання випускної кваліфікаційної роботи.

Зразковий календарний графік проходження практики приводиться в табл.1.

Таблиця 1. *Календарно-тематичний план*.

<i>№ п/п</i>	<i>Виконувана робота</i>	<i>Кількість днів</i>
1	2	3
1.	Організаційно-інструктивні збори. Отримання робочої програми та індивідуального завдання, ознайомлення з організацією (підприємством), правилами внутрішнього трудового розпорядку, проходження інструктажу з охорони праці	1 день
2.	Робота студентів в цехах, відділах, лабораторіях і кабінетах безпеки виробництв	12 днів
3.	Збір та обробка матеріалів для звіту по практиці	5 днів
4.	Збір та обробка матеріалів для дипломної роботи	
5.	Оформлення звіту з практики та підготовка студентів до його захисту	2 дні
6.	Захист звітів з практики	1 день
Всього:		21день

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Текстова частина до звіту про практику повинна відповідати вимогам, установленим чинними стандартами, розробленим методичною комісією зі стандартизації НТУ «ХП».

5.1. Пояснювальна записка звіту про практику повинна включати такі розділи:

- титульний лист (додаток);
- реферат;
- зміст;
- перелік позначень, скорочень, символів;
- введення;
- основна частина звіту по розділах;
- висновок;
- список використаних джерел
- додатки.

5.2. Оформлення пояснювальної записки до звіту про практику.

Звіт про практику виконують на одному стороні листа білого нелінованого паперу формату А4. При оформленні таблиць, додатків припускається використовувати формат листа з розміром сторони 297х430 мм. По всім чотирьох сторонах листа повинні бути обкреслені або залишені поля. Розмір лівого поля - 25 мм, правого - 10 мм, верхнього і нижнього - по 20 мм. Текст записки виконують фіолетовими, синіми або чорними чорнилами на одній стороні листа, рукописним засобом, чітким перебірливим почерком. Якщо почерк у виконавця нерозбірливий, текст виконують креслярським шрифтом по ДЕРЖСТАНДАРТ 2.304.81. Нумерація сторінок звіту повинна бути наскрізний: першою сторінкою звіту є титульний лист, другий - реферат і т.д. Номер сторінки ставиться в правому верхньому куті без знаків препинання. Записка звіту повинна бути

зброшурована металевими скобами. Скріплювати листи кольоровими стрічками забороняється.

Записка звіту повинна супроводжуватися необхідними рисунками, кресленнями. Всі ілюстрації іменуються рисунками. Перед кожним рисунком у тексті на нього повинно бути посилання.

5. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про охорону праці» від 21.11.2002р.
2. Державні стандарти України з питань охорони праці
3. Березуцький В.В. Текст лекцій із дисципліни «Вступ до спеціальності» для студентів за напрямком підготовки 6.170202 – охорона праці / В.В. Березуцький / – Х.: НТУ «ХП», 2014. — 205 с.
4. Кукін, П. П. Безпека життєдіяльності. Безпека технологічних процесів і виробництв (охорона праці): навч. посібник для вузів / П. П. Кукін, В. Л. Лапін, Н. Л. Пономарьова [и др.]. - 2-е изд., Перераб. і доп. - М .: Вища школа, 2002.
5. Березуцький В.В. Небезпечні виробничі ризики та надійність: навч. посібник / В.В. Березуцький, М.І. Адаменко; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – Харків: ФОП Панов А.М., 2016. – 385 с.
6. Березуцький В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін.; За ред. проф. В.В. Березуцького. – Харків: Факт. – 2007. – 384 с.
7. Березуцький В.В. Основи охорони праці: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В. Березуцького. – Харків: Факт. – 2005. – 480 с
8. www.social.org.ua - Офіційний сайт фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
9. Постанова КМУ від 01.08.91 р. № 442 “Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці”.
10. Нестер А.А. Охорона праці та атестація робочих місць. / А. А. Нестер // Економіка. Техногенна безпека. - 2008. - № 82. - С. 96 - 98

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”

Кафедра «Охорона праці та навколишнього
середовища»

Звіт
з переддипломної практики

_____ (назва підприємства)
Виконавець _____

студент гр. _____
(№ групи) (Дата) (Підпис)

Керівник практики
від підприємства: _____
(Дата) (Підпис)

Керівник практики
від кафедри: _____
(Дата) (Підпис)

Харків 2019

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІКИ
для проходження переддипломної практики
для студентів 4 курсу спеціальності «Цивільна безпека»
спеціалізації «Охорона праці»**

Укладачі **БЕРЕЗУЦЬКИЙ Вячеслав Володимирович**
ЄВТУШЕНКО Наталія Сергіївна
ЯНЧИК Олександр Григорович

Відповідальний за випуск проф. Древаль О.М.
Роботу до видання рекомендував проф. Пономаренко О.І.
В авторській редакції

План 2018, поз. 28

Підп. до друку 27.12.17. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний
Друк – ризографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 2,3.
Наклад 30 прим. Зам. № Ціна договірна.
